



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová

Datum vytvoření: 20.12.2012

Číslo DUMu: VY_12_INOVACE_01_CJL_L

Ročník: II.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Literatura

Tematický okruh: Evropský romantismus

Téma: Ruský romantismus - A. S. Puškin

Metodický list/anotace:

Informace o autorovi, literárním směru; pro žáky 2. roč. SŠ; žáci pracují s ukázkami z tvorby a zamýšlí se nad otázkami k textu. Listy je možné využít i ve 4. ročníku jako opakování k ústní maturitní zkoušce.

Alexandr Sergejevič Puškin

- **1799 – 1837**
- Ruský představitel **romantismu**
- Básník, zakladatel moderní ruské prózy
- Pochází ze šlechtické rodiny
- Více než o svou práci ve státních službách se zajímá o poezii
- Vystupuje proti tehdejší formě básnictví
- Hledá **ideály svobody** a za svoje vyjádření odporu k vládě poslán do **vyhnanství** na ruský venkov (velký vliv na jeho tvorbu)
- Po návratu pracuje opět ve státních službách
- Rostoucí **finanční i rodinné problémy** ho pohlcují
- **V souboji** s nápadníkem své manželky **umírá**

Obr. 1



Puškinova tvorba:

- ❖ Drobné lyricko-epické skladby, básně o přírodě, svobodě, odboji (Kavkazský zajatec, Vězeň)
- ❖ Próza (Kapitánská dcerka, Piková dáma)
- ❖ Historické drama (Boris Godunov)
- ❖ Filozoficko-společenský, milostný veršovaný román **Evžen Oněgin**

TAŽÁNIN DOPIS ONĚGINOVI

Jaké je její vyznání?

„Teď vím, že máte právo
sice
mne pohrdáním trestati,
leč ještě věřím,
nešťastnice,
že mne váš milosrdný
soud
nemůže přece
zavrhnout.
Já nejdřív mlčeti jsem
chtěla;
a věřte: nebyl byste znal
nikdy můj ostýchavý žal,
kdybych jen stín naděje
měla,
že třeba jednou za týden
vás u nás na vsi uzřím
jen,
abych vám slůvko mohla
říci.“(1)

„Byls vidinou mých nočních snění,
už drahý mi, když nezřený,
tvůj zrak mě mučil plameny,
tvůj hlas zněl v touhy rozeznění
- a nebyl to jen sen - jak zvon!
Jen vstoupil jsi, už jsem tě znala,
a strnula jsem, tvář mi vzplála,
hlas nitra řekl mi: Toť on!“(2)

Oněginova odpověď

Jak na vás působí toto odmítnutí?

Oněgin však Taťaninu lásku odmítá.

XIV

„Nejsem však stvořen k blaženosti,
to není srdce mého sen.

Nic nejsou platné vaše ctnosti,
já jsem jich zcela nehoden.

Odpřisáhnu vám (při svědomí),
že tíha manželství vás zlomí.

Jsem ten, kdo ať má rád jak chce,
si zvykne, a je po lásce.

Pak srdcem sotva pohnout může
pláč nebo trpkost výčitek,
ty spíše v něm jen vzbudí vztek.

tak sudťe sama, jaké růže
nám Hymenaios připoví,
a možná nadlouho, kdoví.“(3)

XVI

„Cítím k vám čistou lásku bratra,
proto snad smím vám tohle říct:
Tak už to chodí, moje milá –
dívka se ze snů vyléčila,
a zítra sní zas o někom.“(4)

Na základě přečtených ukávek zodpovězte následující otázky

- Charakterizujte na základě vašich znalostí romantického hrdinu Oněgina, svá tvrzení doložte příklady z textu.
- *(láska – nenaplněná, lehkovážný vztah k životu, rozporuplný, znuděný životem)*
- Jaká je láska hlavního hrdiny, jaké důvody uvádí pro své odmítnutí milující Taťány?
- *(neschopný milovat, nevhodný pro manželství, není hoden její lásky, je přelétavý v citech, nebyla by šťastná)*
- Je vztah Oněgina a Taťány vzájemný? V čem se liší?
- *(Taťánina láska je opravdová, její city jsou hluboké, není to flirt, je mu zcela oddaná, chce být v jeho blízkosti; Oněgin ví, že y pro ni nebyl vhodný – má jiné představy o lásce)*
- Na základě vlastní četby uveďte další postavy a zdůrazněte jejich charakterové vlastnosti.
- *(Lenskij – básník, opak Oněgina, Olga – Taťánina sestra – lehkovážná, opak Taťány)*
- Určete literární druh a vyhledejte příklady tzv. oněginské strofy.
- *(román ve verších, oněginská strofa – sloka má 14 veršů, tři čtyřverší, závěr dvojverší; 1. čtyřverší je střídavé, 2. sdružené, 3. obkročné)*

**Zamyslete nad vztahem Oněgina a Taťány
a porovnejte ho se svým postojem, jak byste
v dané situaci postupovali vy?**



Obr. 2

Básně

Které období básníkovy života je zachyceno v první básni a jaký má názor na přátelství? Diskutujte ve skupinách a své názory pak prezentujte ostatním.

VĚZEŇ

„V mé kobce je temno a zatuchlý vzduch;
a nádherný orel, můj tesklivý druh,
jenž vyrostl v poutech, cár potravy rve
a křídly se vzpíná ne napoprvé.

Pak potravu nechá a dívá se ven,
tak jako by se mnou měl společný sen;
a dívá se po mně a křičí, a tím
mě volá a říká mi: „Uletěte jim!“(5)

(pobyt ve vězení, touha po svobodě, přirovnání – orel)

PŘÁTELSTVÍ

„Přátelství? Lehký opar z vína,
tlach, směna klepů, křehký most,
kde chodí ješitnost a špína
či protekčnictví hanebnost.“(6)

(přátelství je pomíjivé, často neupřímné, křehké- často se může narušit, pokud jsou lidé prospěcháři a společnost je nemorální)

Piková dáma

„Pro koho střežíte své tajemství? Pro vnuky? Jsou i tak bohatí: neznají ani cenu peněz. Marnotratníkovi vaše tři karty nepomohou. Kdo si neumí zachovat otcovské dědictví, umře v bídě, i když mu budou čerti pomáhat. Já nejsem marnotratník. Nu...!“
Zastavil se a schvřením očekával její odpověď. Hraběnka mlčela; Heřman padl na kolena.

Odhalte mi jen své tajemství. Pomyslete, že ve vašich rukou je štěstí člověka; že nejen já, ale i mé děti, vnuci a pravnuci budou žehnat vaší památce a budou ji ctít jako svátost...“

Stařenka neodpověděla ani slova.

Heřman vstal.

„Stará čarodějnice!“ řekl se zaťatými zuby, „tak já tě donutím, abys mi odpověděla...“

Při těch slovech vyndal z kapsy pistoli.

Při spatření pistole projel hraběnkou podruhé silný záchvěv. Zakývala hlavou a zdvihla ruku, jako by se chránila před výstřelem, potom se skácela nazad a zůstala bez pohnutí.

„Přestaňte s tím dětinstvím,“ řekl Heřman a vzal ji za ruku. „Ptám se vás naposled: chcete mi říci své tři karty? Ano, či ne?“

Hraběnka neodpovídala. Heřman viděl, že zemřela.“(7)

Pracujte s ukázkou podle následujících otázek:

- V ukázce vystupuje postava důstojníka Heřmana, připomíná vám jeho jednání některé podobné postavy ze světové literatury? (Stendhal, Dostojevskij)
 - *(Julián Sorel – prospěchář, kariérista, vše podřizuje svému společenskému postupu, Raskolnikov – vrah, pro peníze se dopouští vraždy, svého činu pak lituje)*
- Jakými způsoby se snaží získat to, co chce? Jaké vlastnosti byste mu přiřadili?
 - *(dosahuje svého za každou cenu, je vtíravý, podlézavý, pro peníze a společenskou prestiž udělá cokoli)*
- Co je hlavní příčinou konfliktu? Co znamená název Piková dáma?
 - *(karetní hra, touha po penězích – vražda staré ženy)*

Citace, zdroje a literatura

- (1)(2)(3)(4)(5)(6)(7) SOUKAL, Josef. *Čítanka pro 2. ročník SOŠ*. Praha: SPN, a.s., 2001, ISBN 80-7235-162-1.
- Obr. 1 a 2: Zdroje klipartů: MS Office, Verze : 14.0.6123.5001
- MGR. HÁNOVÁ, Eva a kol. *Odmaturuj z literatury 1*. Brno: Didaktis, spol.s r.o., 2004, ISBN 80-7358016-0.